

for Aaret 1937, som maa opfattes som det sidste normale Søfartsaar før Krigen, skønt man maa gøre sig klart, at Krigsforholdene i Spanien og i Kina i høj Grad indvirkede paa den svenske Søfart paa disse Lande. Trafiken af svenske Skibe mellem Sverige og Nord- og Østersølandene samt mellem disse Lande indbyrdes er ikke medtaget, men derimod er den svenske Trafik mellem disse Lande og den øvrige Verden medregnet. Sejlskibstrafiken er der ikke taget Hensyn til, men da dens Betydning er yderst ringe, er den herved begaaede Fejl lig Nul.

Paa Kortene er Sejlruterne indtegnet, saaledes at Stregtykkelsen angiver Antallet af svenske Skibes Rejser ad paagældende Rute. Med Undtagelse af Nord- og Østersøomraadet, hvor Trafikbaandene kun er specificeret ud paa de enkelte Lande, viser Kortet praktisk talt al Trafik af svenske Skibe mellem alle Havne, der blev anløbet for Losning, Lastning, Indtagelse eller Aflevering af Passagerer. Derimod viser Kortet ikke Havneanløb for Bunkring, for Ordre ell. lign.

Med forskellig Farve er anført, hvorvidt Rejserne er direkte fra Nordsøomraadet, direkte til Nordsøomraadet eller mellem Havne udenfor Nordsøomraadet indbyrdes.

Kortene giver saa mange præcise og klare Oplysninger om den svenske Verdenssøfart, at det virker til en vis Grad chockerende at betragte Kortenes Kystkonturer. Her er anvendt en meget vidtgaaende Forenkling, der nogle Steder er gaaet over i direkte Fejl. Saaledes drejer Sydamerikas Sydspids vestpaa, og Ildlandet er ifølge Kortet en Del af det amerikanske Kontinent. I vort eget Land er Fyn blevet en Halvø paa Jylland, og der kunde nævnes adskillige andre graverende Fejl. Det er saa meget desto mere uheldigt, som hele Arbejdet herved for en overfladisk Betragtning faar et Præg af Unøjagtighed, som selve Professor Jonassons Undersøgelse aldeles ikke har.

Aage Aagesen.

Poul Hansen: Den store Vildtvandring mod Vest. Udgivet af Det danske Hedeselskab. I Kommission hos Gyldendalske Boghandel. 220 Sider (18 × 27 cm). Uindb. 9.75 Kr.

Redaktør Poul Hansen har paa Opfordring af Hedeselskabet udgivet en samlet Oversigt over den store Vildtvandring mod Vest. Bogen bærer Undertitlen „Hvornaar og ad hvilke Veje Raavildtet er indvandret til de jyske Plantager“. Den behandler de store Ændringer i Jyllands Dyreliv, som har fundet Sted i den sidste Menneskealder som Følge af Hedernes Opdyrkning. Det er første Gang,

at den jyske Raadyrstamme er blevet gjort til Genstand for en omfattende Undersøgelse, og det er gennem Forfatterens store Kendskab til jysk Natur lykkedes ham at give et sikkert og fyldigt Billede af de store Vildtvandringer. Mange Detaljer mangler og kan sikkert aldrig blive oplyste, men det fremdragne Materiale er dog saa rigt, at det derigennem er muligt at paavise de vigtigste Trækruter for Raadyr og Krondyr. Opgavens Løsning er saa meget mere fortjenstfuld, som det paa mange Maader er i sidste Øjeblik, at det har været muligt at indhente mange af Oplysningerne, idet der kun er faa tilbage af de Mænd, som har været med til at plante Plantagerne.

Raadyrene hører ikke hjemme paa Heden, selv om de nok af og til kan strejfe derud. De manglede derfor før helt i Vestjylland og i store Dele af Midtjylland. Da Hedeopdyrkningen tog Fart, indvandrede de saa snart, der var Læ nok i Plantagerne og har nu bredt sig over hele Jylland lige ud til Klitplantagerne i Vest. Samtidig hermed bredte en Del Fugle sig ogsaa til de nye Plantager. Derimod gik det sørgeligt ud over Hedens egne Dyr, der som Hjejlen og Urfuglen nu er sjældne Ynglefugle, selv om Poul Hansen vel nok er lidt for pessimistisk i sine Udtalelser om Urfuglen.

For Raadyrenes Vedkommende har Forfatteren paa et Kort indtegnet de forskellige Hovedkruter for Trækket mod Vest. Desuden er der forsøgt en Undersøgelse af Opsatsernes Størrelse i de forskellige Egne af Jylland. Det viser sig her, at Opsatserne er meget afhængig af Vildtplejen og Beskydningen, og at de kraftigste og stærkeste Bukke findes paa de kalkrige Jorde, medens de ringeste findes paa magre Jorde.

Bogen bærer stærkt Præg af at være skrevet for Jægere, men rummer ved sin indgaaende Analyse af Opdyrkningens Indflydelse paa Faunaen ogsaa meget af Interesse for Geografer.

Børge Fristrup.

Per Collinder. Från Noaks Duva till Gyroskopkompassen. Forlaget Kunst och Kultur, Stockholm 1943. 184 Sider, mange Ill.

Det foreliggende Værk omfatter en populær Fremstilling af Navigationskunstens Historie fra Odtiden og til Nutiden. At skrive populært er som bekendt en meget vanskelig Kunst, navnlig om et Emne som Navigation, men det maa siges, at Forfatteren har naaet Maalet til Fuldkommenhed, selv om Fremstillingen derfor dog ikke kan siges at være videnskabelig uangribelig. Men Meningen er heller ikke, at det skal være et Standardværk om Navigation, men blot